

Yrkesakademin
i Österbotten

Slutrapport för projektet

Skogsaktörer och värmeföretagare

1.1.2012 – 31.12.2014

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: Europa investerar i landsbygdsområden

INNEHÅLLSFÖRTECKNING:

1. Projektets ägare	3
2. Projektets namn och projektsignum	3
3. Sammanfattning av projektet	3
4. RAPPORT	4
4.1 Projektets mål:	
i. De mål på en högre nivå som projektet ingått i	4
ii. Målen för projektet	4
4.2 Genomförande:	
iii. Åtgärder	5
iv. Tidtabell	7
v. Resurser	7
vi. Organiseringen av genomförandet	7
vii. Kostnader och finansiering	8
viii. Rapportering och uppföljning	8
ix. Hypoteser om genomförandet och risker	9
4.3 Samarbetspartners	10
4.4 Resultat och verkningar	10
5. Förslag till fortsatta åtgärder	12
6. Undertecknare och datum	13

1. Projektets ägare

Projekt ägare har varit Svenska Österbottens förbund för utbildning och kultur/ Yrkesakademin i Österbotten.

Kontaktperson:

Kenneth Heimdahl

Yrkesakademin i Österbotten

Kungsgårdsvägen 37A

65380 VASA

Tel: 050-552 3539

e -post: kenneth.heimdahl@yrkesakademin.fi

Projektet har genomförts och administrerats av Yrkesakademin i Österbotten, vuxenutbildnings-centret, enheten i Gamla Vasa. Ansvarig för projektet har varit utvecklingschef Kenneth Heimdahl och som projektledare har utbildnings- och projektplanerare Pernilla Kvist fungerat. I administrationen och förverkligandet av projektet har också ingått utbildare, projektekonom och – sekreterare samt utbildningssekreterare. För projektets bokföring har Svenska Österbottens Förbunds ekonomichef ansvarat.

Projektet har genomförts av Yrkesakademin i Österbotten i samarbete med Skogsvårdsföreningen Österbotten och Finlands skogscentral. Samarbetsavtal ingicks med dessa samarbetspartners.

2. Projektets namn och projektsignum

namn: Skogsaktörer och värmeföretagare

Projektid: 1.1.2012 – 31.12.2014.

Projektnummer: 26750

Diarienummer: 4586/3560-2011

3. Sammanfattning av projektet

Svenska Österbottens förbund för utbildning och kultur/ Yrkesakademin i Österbotten, ansökte i november 2011 om utbildningsprojektet Skogsaktörer och värmeföretagare, som godkändes

(26750) av NTM-centralen i Österbotten i juni 2012. Projektet inledde verksamheten på egen risk i januari 2012.

Projektets verksamhet har varit att anordna fortbildning för skogsägare, övriga aktörer och nyckelpersoner samt entreprenörer inom skogsbruket i Österbotten och Karleby kommun och för varande/ blivande värmeföretagare/ entreprenörer inom träenergisektorn.

Under tiden 1.1.2012 – 31.12.2014 har projektet ordnat 83 kursdagar (30 endagars kurser, åtta kurser omfattande två tillfällen varav två var riktade till enbart kvinnor, tre kurser omfattande tre tillfällen varav två var riktade till enbart kvinnor, en kurshelhet om fyra tillfällen riktad till enbart kvinnor, två kurshelheter om åtta dagar, en kurshelhet omfattande tio dagar, en studieresa till Sverige, en studieresa till FinnMetko 2014 mässan i Jämsänkoski och ett studiebesök till Lappo. Totalt har 1 062 personer deltagit i verksamheten under projekttiden. Totalkostnaden för perioden 1.1.2012 – 31.12.2014 uppgår till 194 951,64 €.

4. RAPPORT

4.1 Projektets mål

i. De mål på en högre nivå som projektet ingått i

Projektets mål på en högre nivå är enligt programmet för utveckling av landsbygden i Fastlandsfinland 2007 – 2013, handlingslinje (axel) 1: Förbättring av jord- och skogsbrukets konkurrenskraft, åtgärd 111: Yrkesutbildning och information.

ii. Målen för projektet

Målsättningen har varit att genom fortbildning av skogsägare, övriga aktörer och nyckelpersoner samt entreprenörer inom skogsbruket upprätthålla och förbättra kunnandet och

yrkeskompetensen. I regionen finns det behov av att de olika genomförande parterna tillsammans ges samma utbildningsmöjligheter för att de i samförstånd skall kunna sträva till att nå det gemensamma målet, som är ett socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbart skogsbruk. Utbildning och kompetenshöjning gynnar en god skogsvård, minskar skogsbruksåtgärdernas negativa effekter på skogsnaturen, skapar nya arbetsplatser och konkurrenskraften hålls på en hög nivå.

Målsättningen har också varit att erbjuda personer inom träenergisektorn utbildningsmöjligheter inom bioenergibranschen då användningen av skogsbränslen måste ökas för att EU:s uppställda klimat- och energimål för Finland skall kunna nås.

I målsättningen har också ingått att föra utbildningsanordnare och arbetsliv närmare varandra och att förstärka samarbetet mellan skogsbranschens organisationer och aktörer och Yrkesakademin i Österbotten.

Projektets verksamhet har varit att bedriva fortbildnings- och utvecklingsverksamhet. Verksamheten har ordnats i form av fortbildningskurser, handledning och rådgivning, studiebesök, studieresor och mässbesök.

Målgruppen för verksamheten har i huvudsak varit svenskspråkiga skogsägare, övriga aktörer och nyckelpersoner samt entreprenörer i landskapet Österbotten och Karleby och för varande/blivande värmeföretagare/entreprenörer inom träenergisektorn.

4.2 Genomförande

iii. Åtgärder

Under tiden 1.1.2012 – 31.12.2014 har 93 kursdagar, en studieresa, ett mässbesök och ett studiebesök erbjudits åt skogsägare, övriga aktörer och nyckelpersoner samt entreprenörer på olika orter i svenska Österbotten och Karleby och totalt har 1062 personer deltagit i kurserna. 10 kursdagar har inhiherats på grund av att för få personer har anmält sig.

Kurserna har utannonserats i Vasabladet, Österbottens Tidning och Syd-Österbottenberoende på till vilken ort kursen planerats. Någon enstaka annons har satts i Landsbygdens folk. Varje vår och höst har en större annons satts i tidningen Skogsägaren som når ut till alla skogsägare som betalar skogsvårdsavgift på Skogsvårdsföreningen Österbottens område. Information om kurserna har också funnits på YA:s hemsida. Direktmarknadsföring i form av brev har skickats inför en del kurser till en smalare målgrupp.

Under projekttiden har kurser i skogsbeskattning ordnats årligen under januari och februari månaderna, när deklarationstider stått för dörren. Året 2012 inleddes med kurser i Arbete i stormskadad skog. Temat var högaktuellt eftersom decemberstormen hade svept omkull stora mängder skog i Österbotten. I april ordnades en kurs kring temat Mätning av energived och en dag kring skogscertifiering ordnades för fackmän och entreprenörer. Hösten inleddes med röjningskurs i Pedersöre och åt gruppen bjöds en praktisk röjningsdag ut men slutresultatet landade på att endast två skogsägare var intresserade så beslut togs att ingen kurs ordnas utan dessa ges personlig handledning i praktisk röjning i stället. En kurshelhet på åtta dagar benämnd Skogskurs för självverksamma maskinägare bjöds ut i oktober och antalet

förhandsanmälda blev 28 personer. Efter att två kursdagar hållits var antalet deltagare 31. För att kunna genomföra kursen på ett bra och effektivt sätt delades gruppen och vardera gruppen har haft en kursdag/ månad fram till maj 2013, dvs. sju kursdagar. Utöver det fick de en personlig handledningsdag för att reda ut eventuella frågetecken eller problem kring den egna maskinhanteringen.

Året 2013 fortsatte efter tre förverkligade skogsbeskattningskurser med en kurs i förbrännings-teknik, som skogscentralen med kort varsel kunde genomföra för att svara mot efterfrågan från värmeföretagarhåll. I mars ordnades en kurskväll kring temat generationsväxling och i april en röjningskurs. En sex dagar lång studieresa för skogsägare ordnades till Ljungby i Sverige med bl.a. den internationella skogsmässan Wood Elmia som inslag i programmet. Under hösten ordnades kurshelheten Kvinnfolk-nu drar vi till skogs! och deltagarantalet blev imponerande, 74 deltagare, den första kvällen då skogsinfo stod på programmet, 26 på andra delen som var svampkurs och 37 den tredje kvällen med temat vedelda rätt. I oktober månad ordnades två kurser i vägadministration och dessa kurser bestod av en teoridel och en praktisk del. På initiativ och önskemål från kursen Kvinnfolk-nu drar vi till skogs! så ordnades i oktober och november både en röjningskurs och en motorsågskurs för kvinnor. Dessa kurser var uppbyggda med både teoriundervisning och praktisk röjning respektive motorsågsanvändning. Åt maskinentreprenörer hölls en stubbrytningsdag ut på hösten 2013 och en på våren 2014. Året 2014 inleddes i januari med skogsinvesteringskvällar, som Skogsvårdsföreningen ordnade på två olika orter. I mars startades kurshelheten Kvinnfolk-nu drar vi till skogs! upp i Pedersöre. Även denna gång omfattande fyra tillfällen men med lite ny tappning, mer passande för tidpunkten. En kurshelhet omfattande tio dagar startades upp för skogsarbetare/ skogsserviceföretagare i april och den sista kursdagen hölls i november. Kurs i julgransodling, en praktisk uppföljningsdag i röjning för kvinnor och skogsplantering för kvinnor ordnades på våren och Hösten startades upp med att ordna en bussresa till Finlands största mässa för skogs- och jordbyggnadsmaskiner i Jämsä. I övrigt erbjöd hösten 2014 på kurs i röjning omfattande både teori och praktik, motorsågs-hantering på två orter också omfattande både teori och praktik, generationsväxling på två orter, mätning av energived, certifikat för rotrötebekämpning inom skogsbruket, vägbyggnad och dikning och ett studiebesök till Lappo såg.

Kursteman och antal deltagare enligt följande:

Arbete i stormskadad skog

Närpes 12.1.2012, 19 deltagare

Korsnäs 25.1.2012, 12 deltagare

Skogsbeskattning

Smedsby 2.2.2012, 23 deltagare

Pedersöre 9.2.2012, 26 deltagare

Närpes 16.2.2012, 7 deltagare

Nedervetil 7.2.2013, 12 deltagare

Vörå 14.2.2013, 19 deltagare

Malax 21.2.2013, 27 deltagare

Replot 6.2.2014, 19 deltagare

Pedersöre 13.2.2014, 26 deltagare

Närpes 20.2.2014, 14 deltagare

Mätning av energived

Vasa 12.4.2012, 28 deltagare

Vasa 28.10.2014, 13 deltagare

Skogscertifiering

Vörå 25.4.2012, 24 deltagare

Röjning, 6 h

Pedersöre 20.10.2012, 21 deltagare

Kvevlax 20.4.2013, 16 deltagare

Röjning- praktisk handledning

Esse 21.11.2012, 2 deltagare

Skogskurs för självverksamma maskinägare, 31 deltagare

Dag 1: 15.11.2012

Dag 2: 11.12 och 13.12.2012

Dag 3: 15.1 och 17.1.2013

Dag 4: 12.2 och 14.2.2013

Dag 5: 12.3 och 14.3.2013

Dag 6: 6.5 och 7.5.2013

Dag 7: 16.5.2013

Dag 8: personlig handledning enligt överenskommelse

Förbränningsteknik, 6 h

Malax 5.2.2013, 18 deltagare

Generationsväxling, 6 h

Jakobstad 12.3.2013, 6 deltagare

Smedsby 13.10.2014, 17 deltagare

Pedersöre 15.10.2014, 18 deltagare

Skogsägarresa, 5 dgr

Sverige 4-9.6.2013, 29 deltagare

Kvinnfolk-nu drar vi till skogs, 15 h

Del I i Solf 26.8.2013, 74 deltagare

Del II –svampkurs/ teori 18.9.2013, 26 deltagare

Del III – svampkurs/ svampplockning, 21.9.2013, 15 deltagare

Del IV - vedelda rätt 2.10.2013, 37 deltagare

Vägadministration, 9 h

Pörtom 1.10.2013 och 8.10.2013, 8 deltagare

Terjärv 1.10.2013 och 15.10.2013, 12 deltagare

Röjning för damer, 9 h

Gamla Vasa/ teori 9.10.2013, 28 deltagare

Gamla Vasa/ praktisk röjning 12.10.2013, 14 deltagare

Gamla Vasa/ praktisk röjning 19.10.2013, 13 deltagare

Stubbrytning, 6 h

Smedsby 23.10.2013, 26 deltagare

Pedersöre 9.5.2014, 10 deltagare

Motorsågskurs för damer, 9 h

Gamla Vasa/ teori 21.11.2013, 19 deltagare

Gamla Vasa/ praktisk motorsågsanvändning 23.11.2013, 19 deltagare

Skogsinvestering, 6 h

Jakobstad 28.1.2014, 51 deltagare

Kristinestad 29.1.2014, 34 deltagare

Kvinnfolk-nu drar vi till skogs! i Pedersöre, 15 h

Del 1: 12.3.2014 - skogsinfo, 7 deltagare

Del 2: 27.3.2014 - Vedelda rätt!, 8 deltagare

Del 3: 15.4.2014 - röjning/ teori, 22 deltagare

Del 4: 3.5.2014 - praktisk röjning, 17 deltagare

Skogsarbetare/ skogsserviceföretagare i Gamla Vasa, 10 deltagare, 60 h

Dag 1: 10.4.2014 - skogskunskap, skogsvård

Dag 2: 20.5.2014 - plantering

Dag 3: 19.8.2014 – plantskogsskötsel

Dag 4: 2.9.2014 – röjningsteknik

Dag 5 + 6: 23 -24.9.2014 – specialfällning/ trädklättring

Dag 7: 7.10.2014 – avverkningsteknik

Dag 8: 21.10.2014 – specialavverkning

Dag 9: 5.11.2014 – ekonomikunskap/ företagande

Dag 10: 19.11.2014 – organisationerna presenterar sig

Julgransodling, 6 h

Smedsby och Petsmo 26.4.2014, 20 deltagare

Certifikat för rotrötebekämpning inom skogsbruket, 5 h

Gamla Vasa 8.5.2014, 45 deltagare

Gamla Vasa 31.10.2014, 15 deltagare

Gamla Vasa 7.11.2014, 20 deltagare

Skogsplantering, 6 h

Replot 13.5.2014, 15 deltagare

FinnMetko 2014 28.8.2014

Buss 1: 24 deltagare

Buss 2: 15 deltagare

Buss 3: 42 deltagare

Röjning, 9 h

Vasa 17.9 och 27.9.2014, 13 deltagare

Motorsågskurs, 12 h

Vasa 1.10, 8.10 och 11.10.2014, 25 deltagare

Pedersöre 5.11, 12.11 och 15.11.2014, 16 deltagare

Dikning & Vägbyggnad, 12 h

Bennäs 23 -24.10.2014, 8 deltagare

Studiebesök till Lappo såg

9.12.2014, 41 deltagare

iv. Tidtabell

Projektet har genomförts under tiden 1.1.2012 - 31.12.2014.

v. Resurser

- utvecklingschef
- projektledare 50 %
- projektekonom och projektassistent
- utbildningssekreterare
- YA! personal inom skogsbranschen
- instruktörer från skogsbranschen

- samarbetspartners Skogsvårdsföreningen och Skogscentralen
- arbetsrum
- bärbar dator
- mobiltelefon

vi. **Organiseringen av genomförandet**

Under projektperioden har planerings- och utvärderingsmöten hållits tillsammans med samarbetsparterna inför rapportering och utbetalningsansök.

Huvudsyftet med mötena har varit att klargöra vilken typ av kurser det finns efterfrågan på och i vilken omfattning kurser kan bjudas ut, tidtabeller för när och vilka kurser som marknadsförs, fördelning av arbetsuppgifter och genomgång av det ekonomiska läget i projektet.

All planering gällande kursutbud, kursinnehåll, marknadsföring, föreläsare, arrangering av utrymmen, framtagande av kursmaterial och anmälningar till kurserna gjorts i nära samarbete med samarbetsparterna Skogsvårdsföreningen Österbotten och Finlands skogscentral. Det praktiska genomförandet av kurserna har till stor del skötts av samarbetsparterna. Administrativa arbetsuppgifter som t.ex. sammanställning av kursmaterial, bokning av kursutrymmen, ändringar i projektplan och budget, uppgörande av samarbetsavtal, arvoden till föreläsare, fakturor, kursdeltagarlistor, kursintyg och kursutvärderingar har projektledaren skött.

vii. **Kostnader och finansiering**

Budgeten för projektet var 198 000 € och finansierades till 90 % av Närings-, trafik- och miljöcentralen i Österbotten och 10 % av kursdeltagarna som privat andel i projektet.

Totalkostnaden för tiden 1.1.2012 – 31.12.2014 var 194 951,64 € och den privata andelen som inkommit under ifråga varande tid var **19 500,00 €**.

Kostnaderna 1.1.2012 – 31.12.2014

Löneutgifter	132 697,63 €
Köptjänster och arvoden	19 685,24 €
Hyror	9 932,15 €
Resekostnader i hemlandet	13 353,31 €
Resekostnader i utlandet	3 016,90 €
Övriga kostnader	16 266,41 €
Totala kostnader	<u>194 951,64 €</u>

viii. Rapportering och uppföljning

Projektkonom Lis-Helen Ekman(1.1.2012 – 16.9.2013), vikarierande projektkonom Linda Backlund (16.9.2013 -31.12.2014), vikarierande projektredovisningsassistent Jan-Anders Österblad (1.1 -5.4.2012), vikarierande projektredovisningsassistent Terese Nylund (16.4.2012 -7.5.2013), projektredovisningsassistent Susanne Wiik-Mannila (2.8 -18.8.2013), vikarierande projektredovisningsassistent Linda Backlund (19.8 -15.9.2013), vikarierande projektredovisningsassistent Ann-Sofi Kortell (16.9.2013 -31.12.2014) och projektledare Pernilla Kvist.

ix. Hypoteser om genomförandet och risker

Idag ser skogsägarkåren annorlunda ut än under tidigare årtionden. Många skogsägare bor långt borta från sina ägor vilket gör att lokalkännedomen och den nära kontakten till skogen minskar.

Andelen skogsägare vars inkomster i huvudsak inte är beroende av jord- och skogsbruk ökar, medelåldern på skogsägarna är idag över 60 år och stiger ännu och andelen självverksamma skogsägare minskar.

Karaktäristiskt för Österbotten är att skogsfastigheterna är små vilket gör det utmanande att bedriva ett långsiktigt och lönsamt skogsbruk. Överlag har utvecklingstrenden varit den att de små skogsinnehaven har blivit ännu mindre medan de stora skoginnehaven har blivit något större. En stor förändring är att vänta när de stora åldersklassernas skogsinnehav övergår till följande generationer efter 2015.

Oberoende av hur skogsägandet ser ut är det viktigt att vi värnar om Finlands konkurrenskraft genom att utnyttja skogen, genom att se till att det finländska skogsbruket förblir lönsamt även i framtiden, från generation till generation. Kan man som skogsägare inte göra behövliga skogsvårdsarbeten själv så borde man åtminstone känna till att det finns olika former av hur man kan äga skog och att det finns organisationer och yrkesfolk att ta till hjälp. Att sköta om sin skogsegendom är långsiktig verksamhet som ger resultat. Till god skogsvård hör också naturhänsyn, hänsyn till kulturen och övrigt mångbruk. Kunskapsbehovet är således brett.

I framtiden har skogsägaren fler alternativ för hur de kan sköta sina skogar. Reformen av skogslagen är på gång och genom denna föreslås att bättre möjligheter ges till mångsidigare behandling av skogen. Skogsvården ses mer än tidigare som ett sätt att sköta sin egendom och lagen tar inte ställning till metoder. Lagen tar hänsyn till skogsägarnas olika krav och önskemål och den rangordnar inte olika metoder för skogsbehandling. En del satsar på rekreation medan andra vill ha ekonomisk nytta av skogen. Den reviderade skogslagen som

trädde i kraft 2014 ger skogsägaren mer frihet men kvar står ansvaret och skyldigheten att förnya skogen samtidigt kommer det att ställas höga krav på yrkeskompetens och förmåga till flexibilitet hos de fackmän som sysslar med rådgivning. Reformen kommer att medföra att det finns behov av informationstillfällen, utbildning och skogskurser av varierande form för alla aktörer inom skogsbranschen.

År 2011 användes redan ca.7,5 miljoner m³ virke för att producera skogsenergi och målet är att öka mängden till 13,5 miljoner m³ före 2020. Energivirket, som numera är ett konkurrenskraftigt virkessortiment på virkesmarknaden, bidrar till att skogsägaren får avsättning för virket också ur ungskogen, vilket inverkar positivt på ungskogsvården och ekonomin. Uttag av grenar och toppar vid en förnyelseavverkning underlättar förnyelsearbetet och uttag av stubbar torde minska rotrötespridning till nästa trädgeneration. Skogsenergianvändningen bidrar också till att fler arbetstillfällen skapas. Värmeföretagarna har en ljus framtid. Det säger Finlands långsiktiga klimat- och energistrategi. Utbildning inom värmeföretagande och uttag av skogsenergi ligger därför helt rätt i tiden.

Genom att kontinuerligt bjuda ut kurser med olika grundläggande, aktuella och intressanta teman skapas möjligheter för skogsaktörerna att få den kunskap de har behov av. I dag är dock kursutbudet till framför allt skogsägarna omfattande och kommer från många olika aktörer inom branschen, andelen självverksamma skogsägare blir färre då skogsägandet inte är den huvudsakliga inkomstkällan och medelåldern bland skogsägarna är hög och på marknaden finns det idag ett stort utbud av serviceföretag, som sköter allt som har med skog att göra. Detta är några faktorer som gör det till en utmaning att erbjuda intressanta och meningsfulla kurser. Ett problem att tackla för att överhuvudtaget få deltagare till kurserna är tidpunkten. Ganska långt är det veckoslut eller kvällskurser som gäller i och med att de flesta har annat förvärvsarbete dagtid.

4.3 Samarbetsparter

Samarbetsavtal tecknades med Skogsvårdsföreningen Österbotten och med Finlands skogscentral. Avtalen har preciserat noggrant samarbetspartens roll i projektet, åtgärder som omfattar avtalsparten, gemensamma aktiviteter i projektet och regler för genomförandet av projektet samt avtalsparternas bokföringsskyldighet och rapporteringsansvar.

4.4 Resultat och verkningar

Decemberstormen drog in över Finland 2011 och södra Österbotten drabbades ställvis ganska hårt. Skogsarbete i stormskadad skog är mycket farligt och krävande. Kurs i hur man upparbetar stormskadad skog efterfrågades och projektet svarade på behovet.

De årligen återkommande skogsbeskattningskurserna har varje år haft ett hyggligt antal deltagare, vilket tyder på att det är ett ämne som är krävande, för många skogsägare återkommer flera gånger.

Kursen i ämnet Mätning av energived hade många deltagare 2012 vilket var ganska väntat för energivedshandeln hade då kommit i gång på allvar och har kommit för att stanna inte minst för att det i regionen byggts stora kraftverk, som kommer att svälja stora mängder skogsbränslen. Regeringen vill också få fart på användningen av inhemska biobränslen, som torv och skogsbränslen i form av energived. Målsättningen är att öka de inhemska skogsbränslenas konkurrenskraft mot stenkolet och därför kommer skatten på torv att sjunka och stödet till energived höjas i början av 2015. En uppföljare till kursen som hölls 2012 genomfördes hösten 2014 som repetition av teori kring mätning och sedan följde praktisk mätning av energived vid väggkant med travmätningmetoden. Energiveden hade mätts med kranvåg så mätresultaten kunde jämföras sinsemellan. Till slut flisades energiveden så den slutliga mängden kunde konstateras. Som avslutning på dagen gjordes ett studiebesök till Malax värmecentral dit flisen levererades. Inom ramen för samma tema har en kurs i förbränningsteknik genomförts på begäran av värmeföretagarna i Malaxområdet. Inom ramen för användning av skogsbränslen har projektet ordnat kurser kring stubbrytning. Stubbar som inte bryts/lyfts med rätt teknik är för smutsiga och klassas som problemavfall och därmed kan skogsindustrin inte köpa stubbar till bränsle. Den första stubbrytningskursen som ordnades i slutet av oktober 2013 ordnades för sent på hösten eftersom maskinentreprenörerna hade bråda tider med tanke på den annalkande vintern. Följande kurs ordnades på våren med hälften mindre deltagare så den optimala tidpunkten verkar vara svår att pricka.

Under projektiden har röjningskurser ordnats årligen både på våren och på hösten. Kurserna har i regel haft många deltagare och en orsak är nog att röjning av ungskog är ett av de moment i skogsarbetet som de flesta skogsägare kan klara av själva om bara intresse och tid finns. Röjningskurserna har utvecklats under åren till att omfatta både teori, service och underhåll av sågen och praktiskt utförande. Några kurser har riktats till enbart damer och ibland har deltagarantalet varit så högt på kurserna att gruppen har delats för att den praktiska röjningen skall ha kunnat utföras så säkert och effektivt som möjligt. Som följd effekt av röjningskurserna har kommit motorsågskurser. Upplägget kring dessa har varit likt

röjningskurserna och intresset har emellanåt varit så stort också kring detta tema så grupperna har delats för att kunna genomföra den praktiska delen säkert.

Kurshelheten omfattande åtta kursdagar varav en dag personlig handledning riktad till självverksamma maskinägare lockade ett över förväntan stort antal deltagare. Då deltagarantalet närmade sig 30 beslöts att gruppen måste delas för att det praktiskt skall gå att genomföra kursen så bra som möjligt. Andelen maskinägare i behov av utbildning i både skogsämnen, maskinhantering och inte minst kalibrering av maskinmätningen på den egna maskinen är stor. I takt med att efterfrågan på skogsbränslen ökar i Österbotten och den eftersatta ungskogsvården är stor skapas arbetstillfällen samtidigt som maskinanvändningen i skogen är hög. Det behövs utbildning för att hålla drivningsskadorna på en nivå som certifieringen kräver. Skadenivån ligger lite för högt så mera insikt, förståelse och utbildning är det som gäller.

Generationsväxlingskurserna 2014, både i Smedsby och i Pedersöre, hade många deltagare och var en positiv överraskning med tanke på att kursen 2013 knappt kunde genomföras. Här finns dock ett utvecklingsbehov emedan det finns alltför många i regionen som drar ut för länge på generationsskiftet samtidigt som kursutvärderingarna har visat att samarbete med jordbruket kring detta tema borde utformas.

Under både föregående projekt och detta projekt har tanken varit att få fler kvinnor med på kurserna. På våren 2013 ordnades två planeringsmöten med referensgruppens medlemmar, Marthaförbundet och ÖSP:s kvinnoutskott. Resultatet från mötena blev att kurshelheten Kvinnfolk- nu drar vi till skogs utformades. Kursen kom att omfatta tre olika delar. Slutresultatet av den första kursen i Korsholm blev att 73 kvinnor och en man deltog. Liknande kurshelheter har efter det bjudits ut både till Pedersöre och till Kristinestad med lite olika upplägg beroende på årstid. I Kristinestad kunde kursen dock inte genomföras eftersom det inte fanns intresse för den i Syd-Österbotten. Resultatet från kurserna blev trots allt långt över förväntan och har dessutom genererat fler kurser för bara kvinnor t.ex. skogsplantering, röjning och motorsågs-hantering.

Skogsvägarna och skötseln av dessa är en mycket viktig faktor för att logistiken på virkesmarknaden skall fungera. Kurser med temat vägadministration men också vägbyggnad och dikning har ordnats under projektiden. Många som arbetar med vägbyggnad eller -förbättring och underhåll av skogsvägar arbetar också med skogsförbättringsåtgärder som t.ex. dikning.

Bland kapitalplacerare, både europeiska och finländska, ökar intresset för skogsägande. Skog betraktas som en säker långsiktig investering. Skogsinvesteringsskällarna som Skogsvårds-föreningen drog igång året 2014 med lockade många deltagare i såväl Jakobstad som i

Kristinestad, vilket visar att skogsägarna är väl medvetna om skogens värde, att investering i skog är i ropet och ett alternativ värt att fundera på.

Skogsarbetarnas antal minskar och medelåldern bland de få som finns tillgängliga är hög. Intresset för motormanuellt skogsarbete är svagt bland den yngre generationen. Ett försök gjordes på våren 2014 till att få ihop en grupp och starta upp en kurshelhet omfattande tio kursdagar för skogsarbetare/ skogsserviceföretagare. Tio personer började på kursen i april och den sista kursdagen hölls i mitten av november. Resultatet av kursen är att tre av deltagarna fått arbete som motsvarar utbildningen.

Enligt den nya lagen om växtskyddsmedel gäller skyldigheten att före 26.11.2015 avlägga examen med avseende på växtskyddsmedel. Skyldigheten inom skogsbruket gäller alla som använder och hanterar urea och rotstop. För att svara mot denna lagändring och för att komma igång med utbildning i ämnet så ordnades ett första kurs- och tent tillfälle i maj och uppslutning till kursen var god. Under hösten hölls ytterligare två tillfällen.

En två dagar lång kurs i julgransodling var planerad till 2013 men måste inhiberas då den inte fick tillräckligt med deltagare. Konzeptet för kursen omarbetades till att omfatta endast en dag, en lördag, vilket var ett lyckat drag. 20 personer deltog.

Under projekttiden har en skogsägarresa till Ljungby i Sverige 2013 med 29 hugade skogsägare gjorts. Den var mycket lyckad och genomfördes med ett digert skogligt program. Hösten 2014 inleddes med en bussresa till Finlands största mässa för skogs- och jordbruksmaskiner FinnMetko 2014 i Jämsä. En större och två mindre bussar bokades för att alla 81 personer som anmälde sig skulle rymmas med och som avslutning på projektet gjordes ett studiebesök till Lappo såg.

Slutresultatet av projektets verksamhet bedöms som gott då de uppställda kvantitativa målen för projekttiden var att 700 personer skulle få utbildning och resultatet vid projektidens slut blev 1062 personer. Kursutbudet har varit brett. Andelen inhiberade kurser uppgår till ca 10 %. Orsaken till varje inhiberad kurs finns det naturligtvis teorier om men marknadsföringen får alltid ta en del av smällen. Tidpunkten för kurserna är en annan. Vardagar och dagtid fungerar inte i alla lägen och det har naturligt nog med skogsägostrukturen att göra. De som anser sig behöva gå på kurs har ofta ett förvärvsarbete utanför hemmet.

Fortbildningskurserna har genomförts enligt projektplanen och responsen på kurserna har varit mycket positiv, vilket också framgår av kursutvärderingarna. Budgetmässigt så har projektet hållits inom ramarna.

5 Förslag till fortsatta åtgärder

Det finns utvecklingsmöjligheter inom fortbildningsverksamheten i skogsbranschen. En del kurser kunde skraddarsys ännu mera för specifika målgrupper, t.ex. unga, blivande skogsägare, kvinnor, nyckelpersoner, skogsarbetare. Det finns också andra grupper som kurser kunde ordnas för, t.ex. maskinentreprenörer, värmeföretagare inom bioenergibranschen och helt nya grupper för de som är intresserade av skog och natur eller för de som ämnar byta från någon annan bransch till skogsbranschen. En del kurser kunde också utvecklas till att vara mera omfattande och spänna över en längre tid för en viss grupp, t.ex. skogsarbetare/skogsserviceföretagare. En annan utmaning är att ordna fortbildning på olika språk för utländsk arbetskraft som är verksamma med skogsvårdsarbeten i Finland. Ett ökat samarbete mellan olika aktörer som t.ex. skogsbranschens organisationer, utbildningsorganisationer och olika projekt inom branschen skulle ge mera synergieffekter och upphov till nytänkande.

Natur- och miljövård poängteras i allt vad som har med skog att göra och bioekonomi är ett begrepp som är högaktuellt i branschen. Den förnyade skogslagen ger skogsägaren friare händer för hur skogsegendomen sköts, alternativen till skogsägande är inte enbart rent produktionsmässiga, vilket gör att behovet av utbildning för såväl skogsägare som rådgivare är stora. Certifieringskrav och klimatmål gör att alla bär ett ansvar och därmed finns det ett kontinuerligt behov av utbildning. Så länge vi har ett kraftigt och välmående skogsbruk och när skogsägostrukturen ser ut som den gör idag så finns efterfrågan på utbildning. Med det ovan nämnda som grund torde det ligga i regionens intresse att det kan erbjudas utbildning, såväl korta kurser som längre och mer djupgående utbildning, åt den heterogena grupp människor som äger och sköter skogarna i Finland. YA som anordnare av utbildning strävar efter att vara lyhörd och svara mot efterfrågan.

Svenska Österbottens förbund för utbildning och kultur/ Yrkesakademien i Österbotten kommer därför att ansöka om ett nytt projekt för perioden 2015-2017. Grundkonceptet kommer i stort sett att vara detsamma som det tidigare.

6 Undertecknare

Gamla Vasa 4.3.2015

Pernilla Kvist
projektledare